

Høringsuttalelse Kulturutredningen 2014 Fra Stiftelsen Danse- og teatersentrum

Stiftelsen Danse- og teatersentrum er et nasjonalt kompetanse- og informasjonssenter organisert som en nettverksorganisasjon man kan tegne medlemskap i. Målet med medlemsnettverket er å sikre god kunnskap og kontakt mellom Stiftelsen og det frie scenekunstheltet. Nettverket har i dag 93 medlemmer. Stiftelsen skal fremme fri profesjonell scenekunst i Norge, og være det nasjonale knutepunktet for nasjonalt og internasjonalt samarbeid, nettverk og formidling. Stiftelsen har et ideelt formål og støttes over Statsbudsjettet, kapittel 324 Scenekunstformål, post 78

FOKUSOMRÅDER:

SCENEKUNST, FORSKNING, ARKIV OG DIGITALE SATSINGER

Innledning

Stiftelsen Danse- og teatersentrum (DTS) har gjennomgått Kulturutredningen 2014 med stor interesse. Utredningen gir både et godt historisk bilde av feltet fra og med 2006 til i dag, og en god tilstandsbeskrivelse av situasjonen i dag.

DTS mener det er svært viktig med slike større gjennomganger av kunst og kulturfeltet, og at man gjennomgår enkeltdeler av kunst og kulturfeltet, relativt ofte, da tidene skifter svært fort og store deler av kunstfeltene virker både i takt med nasjonale og internasjonale endringer som skifter mye fortere enn politikken. For at det ikke skal bli et større gap mellom den kunst- og kulturpolitiske forvaltningen og utviklingen innen de ulike kunstfeltene, er slike rapporter nødvendige verktøy også i forvaltningsutviklingen. Det er særlig Norsk kulturråd som blir viktig for det frie scenekunstheltet, men også at man vurderer andre typer forvaltningsmuligheter. Det er også viktig å tilstrebe så stor transparens i forvaltningstrukturene som mulig i takt med kulturfeltets vekst.

Høringsuttalelsen bør leses i sammenheng med vårt innspill til Kulturløftet #3, avgitt 21. juni d.å til Kulturdepartementet (se vedlegg 1). Innspillet Kulturløftet #3 avgir våre konkrete forslag, høringsuttalelsen til Kulturutredningen utdyper begrunnelsene for forslagene forankret i vår fortolkning av utredningen. I tillegg bygger vi i vår uttalelse på tallgjennomgangen for utviklingen av det frie feltets andel av statlige midler under Kulturløftenes periode (se vedlegg 2).

I utgangspunktet er DTS enige i utredningens betraktning av at norsk kunst- og kulturliv bygger på og virker ut fra en bredt forankret grunnmur, og at denne grunnmuren må satses

på i Kulturløftet #3. Det vi derimot savner er den profesjonelle kunstdimensjonen i denne betraktningen. Rollen til de profesjonelle kunstnerne må tydeliggjøres. Vi tror «mørtelen» i grunnmurens fundament blir for svakt når kunstnerskapene som drivere ikke tydeliggjøres i sterkere grad.

Riktignok påpeker utredningen at Kulturfondet skal styrkes, og at samarbeid mellom institusjoner og det frie feltet skal styrkes. DTS ønsker å påpeke at betingelsen for gode co-produksjoner er at Kulturfondet gir det skapende frie kunstfeltet et mye sterkere økonomisk utgangspunkt til å inngå i slike samarbeid. Forutsetningen for samarbeid mellom aktører innen institusjoner og det frie feltet er at vi har sterke kunstnerskap som kan inngå i disse på likeverdig kunstnerisk grunnlag. Det medfører at betydningen av frie kunstnerskap må løftes opp i tiltakshierarkiet. Vi tror at årsaken til at kunstnerskapenes relevans ofte blir nedprioritert er sammensatt; blant annet henger det sammen med den svake historieskrivingen og arkivsituasjonen. De fortellingene fra i går som ikke formuleres med inn i vår virkelighet i dag, forsvinner. Ikke fordi det er dårlig kunst, men fordi vi ikke i tilstrekkelig grad har ivarettatt muligheten til å finne fortellingene igjen. En annen grunn er kunstnerskapenes svake status versus institusjonenes høye status i kulturpolitikken. Dette bekreftes også i utredningen: «Mesteparten av den offentlige finansieringen er rettet inn mot nasjonale og regionale scenekunstinstitusjoner, noe som innebærer at scenekunstpolitikken i stor grad kan betegnes som institusjonspolitik». s 119, kap 11.3 Scenekunst.

- DTS mener de profesjonelle kunstnerne bør defineres inn som en del av den kulturelle grunnmuren.
- DTS ønsker å styrke de frie kunstnernes levekår, gjennom en betraktelig økonomisk styrking av Norsk kulturfond, en styrking av Skuespiller- og danseralliansen og opprettelse av en langsiktig støtteordning i Kulturdepartementet for frie (viderekomne) kompanier

Fri scenekunst

Stiftelsen Danse-og teatersentrum (etablert 2008) har siden opprettelsen av foreningen DTS i 1977 (nedlagt 2008) vært opptatt av å beskrive forholdstallene mellom det frie scenekunstfeltet og institusjonene når det gjelder fordelingspolitikk, publikumstall, andel av nye produksjoner og antall visninger både hjemme og utenlands. Hensikten med dette er ikke å sette det frie scenekunstmiljøet og institusjonsmiljøet opp mot hverandre, men å få frem det frie feltets særegne forutsetninger, virke- og utviklingsmuligheter i norsk scenekunsthiv. Vi er glade for at utredningen påpeker behovet for å løfte frem fri scenekunst sin plass i norsk scenekunstlandskap og påpeker behovet for betraktelig økt støtte til fri scenekunst.

Kulturløftene har satset på det frie feltets infrastruktur, særlig med tanke på Dansens hus og også Dramatikkers Hus. Imidlertid mener vi å kunne fastslå at Kulturløftenes mål om «kraftig økning for fri scenekunst» ikke er nådd. Dette til tross for en sterk og nødvendig satsing på dansekunst, betydelig økning i publikumstall og internasjonal aktivitet. (Se vedlegg 2) Selv om vi prosentvis kan peke på en dobling av tilskuddene i perioden mener vi at tiden nå er inne for å utvikle en nasjonal strategiplan for det frie scenekunstfeltet som inkorporerer allerede fremlagte planer og meldinger, og som følges av et økonomisk løft.

Utredningen hevder at: «Skillet mellom de to feltene er ikke like klart som det var. Virksomheten i de frie gruppene faller nå i økende grad inn under faste tilskuddsordninger, samtidig som frie grupper og institusjonene inngår i ulike typer samarbeid» (s. 117. Kap 11.3 Scenekunst). Her mener DTS at det er viktig å understreke at det ikke handler om at frie grupper blir institusjonalisert på grunn av dagens tilskuddsordninger. Hvis vi ser på ulike definisjoner av fri scenekunst og institusjoner, utkrystalliserer det seg andre mer virkelighetsnære måter å se dagens utvikling på. I samtaler med avdøde tidligere statsråd Einar Førde definerte vi institusjoner og fri scenekunst slik:

« Institusjoner eksisterer på grunn av politisk vilje. Det er politikerne som har bestemt og gått inn for den institusjonelle infrastruktur, uavhengig om initiativet har ligget utenfor politikken i utgangspunktet. Ansvar for disse avspeiler seg gjennom konkrete årlige tildelinger over statsbudsjettet, eller i samøkonomi med andre forvaltningsnivå som fylker og kommuner. Fri scenekunst eksisterer på grunn av kunstnerisk vilje. Å støtte disse kunstnerskapene gjennom langsiktige dog avgrensede tilskuddsordninger, som er innrettet slik at kunstnerskapenes utvikling og kvalitet vurderes for videre støtte, betyr ikke at fri scenekunst institusjonaliseres. Det betyr bare at kunstnerne og ensemblene får profesjonelle muligheter uten at de ensrettes gjennom en støtteordning. »

Etablering av faste tilskuddsordninger er viktige grep for å styrke profesjonelle vilkår, forutsigbarhet og kontinuitet i de kunstneriske prosessene i det frie scenekunstheltet. Men, å hevde at tilgangen til mer langsiktige tilskuddsordninger for fri scenekunst innebærer at skillet mellom fri scenekunst og institusjoner ikke «lenger er like klart som det var », er et feilspor, etter vår oppfatning. Dette har også Telemarkforsknings evaluering av basisfinansieringen konkludert med; verken Verdensteatret eller Jo Strømgren Kompani har mistet sin kunstnerskapsignatur eller særegne organisering gjennom basisfinansieringen. Selv om vi har AS'er som selskapsform innenfor både institusjoner og frie aktører, så er det selskapsformen man har felles. Eierskap, formål, innhold, metode, struktur og organisering av kunstproduksjonene er fremdeles meget forskjellig. Også de tradisjonelle skillene vi opererer med mellom "utøvende " og "skapende " kunstnere, slik også utredningen gjør, oppheves ofte i det frie scenekunstheltet. Der ser vi stadig at kunstnere både er skapende og utøvende i en produksjon.

De programmerende teatrene representerer også en sentral infrastruktur av institusjoner knyttet til det frie feltet som ikke må forveksles med den tradisjonelle oppfatningen av institusjonsteatre. En viktig innsikt i dette bildet formuleres av teatersjef Jon Refsdal Moe på Black Box Teater, Aftenposten 09.06.d.å: «Det er klart vi prøver å ta mye større ansvar for forestillingen. Men til forskjell fra institusjonsteatre bestemmer ikke vi over den kunstneriske prosessen. Hvis man ser på hvem som er co-produsenter her, er det ikke institusjonsteatrene. Det sier noe om at det er bygget opp en infrastruktur av *institusjoner*, av programmerende teatre.»

- DTS ønsker en nasjonal strategiplan for det frie scenekunstheltet.

Hele verdikjeden

Vi liker godt innføringen av verdikjedeperspektivet i utredningen. Den ser sammenhengen og samspillet mellom leddene i kunstproduksjon og formidling. Et helhetlig perspektiv er

nødvendig å ha på et mangfoldig felt som fri scenekunst, og de utfordringene som ligger i feltets utvikling i dag. Vi mener det er viktig at verdikjeden i det frie scenekunstheltet styrkes i alle ledd.

I det frie scenekunstheltet har vi tre hovedformer for støttestrukturer; 1) den direkte kunstnære støtten som går til kunstnerskapene/kompaniene, 2) den indirekte støtten som ivaretar infrastrukturen i det frie feltet. Infrastrukturen i det frie scenekunstheltet innbefatter programmerende scener, formidlings- og distribusjonsaktører, festivaler, kompetansesentre, informasjonssentre, Danser- og skuespilleralliansen og 3) den indirekte støtten som ivaretar forskning og kulturarv.

Komponentene i 1, 2 og 3 spiller sammen i det frie feltets verdikjede. For at systemet skal være bærekraftig, må disse elementene ses i den helhetlige sammenheng de faktisk utgjør.

Vi vil imidlertid påpeke at det aller viktigste leddet i verdikjeden er kunstnerne og deres produksjonsvilkår. Men dette leddet er også det mest sårbare og utsatte. All annen infrastruktur må tuftes på at disse først og fremst har gode vilkår for å skape sin kunst. Distribusjon, arena og formidling er infrastruktur som i aller høyeste grad bør styrkes, men aldri på bekostning av verdikjedens kjerneledd; kunstnerskapet. Derfor er vi svært skeptisk til ensidig å styrke distribusjonsleddet på bekostning av å styrke kunstnerskapene, slik det ser ut til at Enger-utvalget går inn for? Vi kan se at dette kan være rette virkemidler – dersom balansen i verdikjeden opprettholdes. På denne bakgrunn ønsker vi også å styrke kunstnerne og kompanienes muligheter til å styrke eget distribusjonsarbeid ved å foreslå en spillestøtte som følger forestillingene og ikke arenaen. Dette må ses på som et kunstnerskapsnært supplement til de formidlingstiltak, der Utredningen blant annet foreslår å støtte Norsk Scenekunstbruk, og som vi selvsagt også støtter.

Vi viser for øvrig til konkrete tiltak som vi har spilt inn til Kulturløftet 3. (se vedlegg 2)

- DTS mener at verdikjeden i det frie scenekunstheltet bør styrkes betydelig i alle ledd. Vi ber spesielt om at en styrking av distribusjonsleddet ikke går på bekostning av en styrking av kunstnerskapene, slik det ser ut til at Enger-utvalget går inn for.

Norsk kulturråd/støtteordninger

Når det gjelder Norsk kulturråd, er vi svært opptatt av utviklingen i tilskuddsforvaltningen. Dette er i tillegg til at Norsk kulturfond får en betydelig økning.

Styrking av Norsk kulturråd trekkes fram i utredningen, DTS slutter seg til dette. Enger-utvalget hevder at bestemmelser i Norsk kulturråd som kan hindre samarbeid mellom frie grupper og institusjonsteatre, må fjernes. DTS er enig i at Norsk kulturråd ikke skal hindre slike samarbeid, men her er det viktig å understreke at Kulturrådets fokus på og kvalitetsvurderingen av det frie feltet bør være det primære premiss i en denne diskusjonen. DTS mener altså at det ikke bør åpnes for en praksis hvor institusjonene søker midler hos Norsk kulturråd. Skal midler fra Norsk kulturfond benyttes i samarbeidsprosjekter bør disse komme til gjennom partneren fra det frie feltet. Vi minner i denne sammenheng om at institusjoner kan søke midler til sin virksomhet – enten det gjelder gjestespill eller annet gjennom sine årlige statsstøttesøknader (jmf Meld.St. 19).

Virksomheter som arbeider i det frie scenekunstheltet og er mottakere av faste statlige tilskudd kan per i dag ikke søke på prosjektmidler fra Norsk kulturråd. Vi ønsker en vurdering om hvorvidt Norsk kulturråds ordninger skal åpnes for denne type virksomheter. Virksomheter som utgjør den lille infrastruktur vi i dag har på det frie feltet, har ofte et svært lavt statstilskudd og er avhengige av andre midler for å gjennomføre behovsbaserte- og utviklingsprosjekter. Flere tiltak som vi i dag har, og som nå har faste tilskudd over statsbudsjettet ble i sin tid initiert av virksomheter med fast statsstøtte, og gjennomført med prosjektstøtte nettopp fra Norsk kulturråd. Eksempel på dette er Norsk Scenekunstbruk som ble skapt og drevet av DTS i perioden 1994 – 2008, og Sceneweb som ble initert av DTS i 2007 og som i dag er en del av DTS' daglige drift.

I dag ser vi et behov for å utvikle mer fast finansiering innen fri scenekunst. Her står tilskuddsordningene i Norsk kulturråd sentralt, og da først og fremst en utvidelse av Basisfinansieringen. Det er viktig å forstå samspillet mellom Basisfinansieringen og prosjektstøtteordningen, slik vi påpeker i vårt Innspill til Kulturløftet#3. Treffsikre ordninger er avgjørende for utviklingen av et bærekraftig fritt scenekunsthelt. Vi ser videre at Skuespiller- og danseralliansen er et viktig tiltak i arbeidet med å forbedre levekårene for frilanskunstnere, og ber om en styrking av denne ordningen. Vi ber også departementet vurdere muligheten for mer fast grunn i deler av infrastrukturen utenfor Norsk kulturråd. Det gjelder både eksisterende grupper som Grenland Friteater, Stella Polaris m.fl. som tidligere var på departementets post 78, samt etablering av faste kompanier innen dansekunst, for eksempel i hovedstaden. Vi slutter oss videre til Norske Dansekunstneres innspill til K3:

«Basisfinansieringens maxtid på 3 perioder av 4 år bør fjernes. Det bør også vurderes en annen ordning for de mest etablerte, som har vært lenge på basis, der de får en lengre tidshorisont enn 4 år, en "Basis II". Eventuelt bør det vurderes om enkelte kompanier /virksomheter skal flyttes til en fastere finansiering under departementets budsjettområde». Her bemerker vi også at en rekke strategiske grep og tiltak innenfor dans, slik disse bl.a. fremkommer i dansestrategien, kan være interessante å vurdere for hele det frie scenekunstheltet.

Siden Kulturrådet overtok forvaltningen av tilskuddsmidlene til fri scenekunst på slutten av 90- tallet for «å få til en mer praktisk og smidig forvaltning», har vi registrert en økt byråkratisering. Kulturrådet virker i krysspennet mellom det å finne kunstnære og byråkratisk akseptable løsninger. Vi ser at økt byråkrati kan hindre det å nå kunstneriske mål, da det tar ressurser fra kunstproduksjonen. Forvaltningen i Kulturrådet med sine krav til revisjon og rapportering per prosjekt i tillegg til årsrevisjon og årsregnskap blir svært kostbart. De administrative kravene til kompaniene må forenkles og minimaliseres. Alt for stor andel av produksjonsstøtte disponeres til revisjon og administrasjon knyttet til byråkratiske prinsipper. En forenkling av byråkratiet kan øke muligheten til å nå kunstneriske målsettinger, da det frigjør ressurser. Vi ber om at mulighetene for et enklere system undersøkes.

- DTS mener at ordningene i Norsk kulturråd fortsatt bør innrettes mot aktører i det frie feltet uavhengig av om de er mottakere av faste statlige tilskudd.
- DTS slutter seg til Enger-utvalgets ønske om å styrke Norsk kulturfond. Vi mener at Basisfinansieringen må styrkes slik at den utgjør den finansielle hovedplattform for fri scenekunst, det vil si romme minst 30 kompanier/produksjonsheter men at dette ikke går på bekostning

prosjektstøtteordningen (som sikrer både nyrekruttering og utvikling av enkeltprosjekter).

- DTS ønsker en styrking av Skuespiller- og danseralliansen.
- DTS ønsker en vurdering av mulighetene for å opprette en langsiktig støtteordning i Kulturdepartementet for frie (viderekomne) kompanier.
- DTS ønsker en forenkling av de administrative kravene til kompaniene ved rapportering til Norsk kulturråd.

Regionale kompetansemiljøer

Utredningen legger stor vekt på det regionale perspektivet. Vi har siden 1970-tallet sett fremveksten av regionale kompetansemiljøer i scenekunstheltet. Dette har skjedd gjennom at frie kunstnere/kompanier (og deres organisasjoner) har etablert seg og utviklet større miljøer rundt kunstnerskapet/kompaniet – som for eksempel festivaler, foreninger, faglige møteplasser. Disse miljøene er altså etablert som et resultat av kunstneriske vilje. Eksempler på dette er Teater Nor/Stamsund Internasjonale teaterfestival (Stamsund), Grenland friteater/Porsgrunn Internasjonale teaterfestival (Porsgrunn), Stella Polaris (Stokke/Sandefjord), RadArt (Tromsø), Samovarteatret (Kirkenes), DansiT (Trondheim), RAS (Stavanger), CODA (Oslo), BIT Teatergarasjen (Bergen), Black Box Teater (Oslo) og Teaterhuset Avant Garden (Trondheim) og Norsk Scenekunstbruk/Showbox (Oslo). Felles for disse miljøene er også at de i tillegg turnerer /tilrettelegger for turneer og/eller co-produserer nasjonalt og internasjonalt. Dansemiljøet har fått et løft gjennom Kulturløfteperiodene fra å være sterkt sentralisert til å bli et sterkere desentralisert terreng. Her er fremveksten av regionale dansesentre av uvurderlig betydning. Videre ser vi at noen kulturhus satser sterkt på å bygge bærekraftige kompetansemiljøer (Bærum Kulturhus og Sandnes kulturhus er tydelige eksempler på dette).

Vi tror det er viktig både å styrke eksisterende regionale virksomheter og å stimulere til økt fremvekst av lignende miljøer. Ivaretagelse av regionale kompetansemiljøer bør støttes gjennom regional medfinansiering, da dette er med på å ansvarliggjøre, forankre og engasjere lokalmiljøer. I denne sammenheng viser vi til visjonen for ”Dans i hele landet”; hvor vi kan se til erfaringene fra de fem regionale dansesentrene og se hvilke overføringsmuligheter dette kan ha for øvrig scenekunst. All erfaring tilsier at flere sterke regionale kompetansemiljø forankret i ulike uttrykksformer styrker den kunstneriske utviklingen.

Det er etter vår mening interaksjonen mellom lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt scenekunstarbeid som er det mest sentrale perspektivet i det frie feltet med tanke på utvikling og styrking av regionale kompetansemiljøer. I dette perspektivet møtes også kulturpolitikk, næringspolitikk, distriktpolitikk og internasjonal kulturpolitikk på en måte som bør bidra til at fri scenekunst får et betydelig løft.

- DTS støtter en styrking av regionale kompetansemiljøer for fri scenekunst.
- DTS støtter en styrking av programmerende scener og scenekunsthfestivaler.

Kulturpolitikens sektoransvar

Enger-utvalget mener at Kulturdepartementets ansvarsområde bør utvides. Tiltakene som foreslås, støtter vi. Når det gjelder det utenrikskulturelle feltet, slutter vi oss til Meld.St. 19 som vi oppfatter avklarer at internasjonal kunst og kulturvirksomhet fortsatt er en del av Utenriksdepartementets/Bistandsdepartementets ansvarsområde.

Kulturdepartementet bør styrke sitt ansvar for at virksomheter som arbeider internasjonalt gjennom å støtte dette arbeidet. Slik blir det internasjonale ansvaret delt mellom departementene, det operative ligger i U D/Bistandsdepartementet, og Kulturdepartementet har ansvar for at organisasjoner som arbeider internasjonalt har tilstrekkelig med ressurser til dette arbeidet.

- DTS slutter seg til Meld.St. 19 som vi oppfatter avklarer at internasjonal kunst og kulturvirksomhet fortsatt er en del av Utenriksdepartementets ansvarsområde.
- Reisetøtteordningen som i dag forvaltes av DTS bør styrkes, og eget støtteprogram som foreslått i Meld nr 19 for enkeltkunstnere og ensembler etableres.
- DTS mener at Kulturdepartementet bør styrke sitt økonomiske ansvar for virksomheter som også arbeider internasjonalt.

Forskning - heve kunnskapsnivået om norsk scenekunst

Enger-utvalget mener det er viktig å utvikle en mer kunnskapsbasert kulturpolitikk. Vi setter pris på at dette får så stor plass i utredningen, da vi mener det i flere år har vært et presserende behov for å heve kunnskapsnivået om norsk scenekunst. Følgende hovedtiltak trekkes frem i utredningen for å øke kunnskapen om kunst og kultur: mer forskning på kunst og kultur gjennom etablering av et forskningssenter for kultursektorforskning, mer og bedre statistikk, utvikling av begreper og metoder for kvalitetsvurdering, kulturvern og digital formidling.

«Innenfor kultursektoren er det en tendens til å se kritiske innsikter som framkommer gjennom forskning, som ødeleggende snarere enn som et grunnlag for å utvikle og forbedre kunst- og kulturvirksomheter»(s. 214, kap.11 – Utvalgets vurdering). Kultursektorens angst for kritisk forskning bør møtes med mer forskning, slik at den kan ufarliggjøres og at kultursektoren selv kan trenes opp i å se nytten av kritisk forskning. Skal kulturlivet kunne trekke lærdom av erfaringer er det viktig å inkludere forskning som en del av erfaringsgrunnlaget.

Et viktig perspektiv i denne sammenheng, som ikke behandles i utredningen, er de som løfter kunstens og institusjonenes samtale ut i samfunnet og gir den et bredere perspektiv. Dette er det først og fremst *kritikerne* som gjør. Danse- og teatersentrum etterlyser dette perspektivet. Vi vil påpeke betydningen av den frie kritikken i et demokratisk kunst- og kulturlandskap, og dermed deres plass i verdikjeden.

For at kunst- og kulturuttrykk skal løftes fra enkeltstående opplevelser til innlegg i en felles offentlig samtale behøver vi et mangfold av uavhengige kritikere og forskere. Det vil si fagfolk som kan kvalitetsvurdere, dokumentere og plassere kunst- og kulturuttrykk i større samfunnsmessige sammenhenger, tilby kunnskapsbaserte perspektiver og diskutere, analysere og tolke i åpen offentlighet. Kritikere og forskere er også ofte de fagfolkene som først oppdager trender og tendenser i kunsten og kulturen.

I denne sammenheng er det relevant å se på utredningens behandling av kulturstatistikk. Enger-utvalget mener det er behov for mer pålitelig og presis statistikkproduksjon på kulturfeltet, som en del av strategien for å produsere mer relevant kunnskap. Utvalget sier videre at publikumsstatistikken ved kulturinstitusjonene i større grad enn i dag bør utformes og kvalitetssikres av forskningsmiljøer. Dette støtter DTS. I tillegg til behovene for bedret statistikk ved kulturinstitusjonene ser vi at det er behov for forbedring av arbeidet med statistikk for det frie scenekunstheltet. Nøyaktig statistikk over det frie scenekunstheltet mangler. Det nye systemet scenestatistikk.no har bedret dette noe, men dette systemet bør videreutvikles skal vi få en adekvat nasjonal statistikk over fri scenekunst. På det internasjonale området (norske kunstnere og produksjoner som spiller i utlandet) benytter DTS Sceneweb som registreringssted, da den (ved å lese ut en excel-rapport, se vedlegg 3 for eksempel på statistikkrapport) kan gi detaljert statistikk over norsk scenekunst sin aktivitet i utlandet. Vi vil imidlertid understreke at vårt statistikkarbeid ikke er fullstendig og presist, da midlene satt av til dette er for knappe.

- DTS slutter seg til Enger- og Grund-utvalget forslag om en opptrapping av forskningsinnsatsen på området for kunst og kulturvern gjennom etablering av et forskningssenter for kultursektorforskning.
- DTS mener det er viktig å benytte seg av den kompetansen kritikere har når det gjelder kvalitetsvurdering, og begrepsapparat og metoder for slike vurderinger. DTS mener det er viktig å styrke levekårene for kritikere gjennom styrking av de stipendordningene som allerede finnes.
- DTS støtter utvalgets ønske om en forbedring av arbeidet med statistikk for kulturinstitusjoner. Men, vi vil også påpeke at det er et stort behov for en satsing på arbeidet med statistikk over det frie scenekunstheltet.

Arkiv – bevaring og formidling av kulturarv

Store deler av befolkningen benytter i dag internett som sin primære kunnskapskilde. Dette gjelder også teaterpublikum, kulturjournalister og studenter. Forventningene om omfanget og tilgjengeligheten av informasjon på internett har økt betraktelig i takt med den teknologiske utviklingen. DTS mener det er på tide å behandle norsk scenekunsthistorie som en del av den kulturarven som vi ønsker det skal forskes på. Og da må vi legge til rette for at det skal skje. Da må vi åpne opp informasjonen om virksomhetene, og formidle og kontekstualisere den på en lettfattelig måte på internett.

Enger-utvalget etablerer begrepet yringskultur, som har to bestanddeler; kulturarv og kunstnerisk virksomhet: «På den ene siden viser begrepet til virksomheter som dreier seg om formidling, vern og videreføring av materiell og immateriell kulturarv. Dette omfatter museums-, arkiv- og bibliotekvirksomhet samt andre former for kulturvernvirksomhet.»(s.61, Kap 6) At vern og formidling av kulturarv defineres inn i begrepet yringskultur setter vi stor pris på. Arbeidet med å bevare og formidle norske scenekunstarkiv er nettopp en form for tilrettelegging for kunnskapsproduksjon og reproduksjon av det norske scenekunstfellesskapet og den norske scenekunsthistorien – noe som videre er en del av vår nasjonale identitetsdannelse.

Enger-utvalget påpeker at utviklingen på arkivfeltet i tiden etter 2005 har vært preget av arbeidet med digitalisering og utviklingen av digitale arkiv. Utvalget mener det kan fastslås

at det har vært lagt ned et betydelig arbeid i kulturpolitikken etter 2005 for å ta i bruk nye tekniske muligheter for bevaring og formidling av kulturarv, og at man har kommet langt i å håndtere denne utfordringen. Utfordringene fremover, hevder utvalget, er blant annet å spre ansvaret på flere aktører. Enger-utvalget understreker at «arkivenes betydning ikke ligger i dagens bruk og publikumsoppslutning alene. Arkivene inneholder uerstattelig informasjon som er grunnleggende viktig for samfunnsminne, dokumentasjon og rettssikkerhet. Bevaring av arkiv er derfor avgjørende i et kultur-, demokrati- og rettssikkerhetsperspektiv nå og i framtiden. Etter utvalgets oppfatning er det derfor viktig at man åpner for at større deler av den faktiske arkivsektoren innlemmes i den nasjonale politikken på dette området.»(s.158, Kap11). DTS mener det er på tide å behandle norsk scenekunstarkiv som en del av den kulturarven som det er verdt å bevare og formidle. Vi støtter et videre fokus på bevaring, digitalisering og nettbasert formidling av scenekunstarkiver, samt en åpning for at andre aktører enn tradisjonelle ABM-organisasjoner kan innlemmes i dette arbeidet.

Teaterarkivenes tilstand i Norge er bekymringsverdig. Store deler av arkivmateriale på dette kunstfeltet befinner seg i institusjonenes og gruppenes egne lokaler. Arkivet til store sentrale kunstinstitusjoner og kompanier kan mistes på en natt (ved f.eks brann). Det er i dag et stort behov for å bevare de fysiske objektene forsvarlig slik at fremtidige organisasjoner kan ha nytte av materialet. I bevaringsperspektivet ligger også et stort behov for å produsere en digital representasjon av arkivmaterialet, slik at hvis originalobjektet går tapt så har vi en kopi som kan si noe om originalen. Dette kan være et bilde av et kostyme, et digitalisert fotografi, videodokumentasjon av forestillingen eller en digitalisert artikkel.

Stiftelsen DTS har tatt på seg et nasjonalt ansvar for å skape et digitalt arkiv om norsk scenekunst, altså både teater og dans og beslektede kunstformer (Sceneweb – norsk scenekunstarkiv). Databasesystemet og nettsiden for formidling av det som ligger i databasen er utviklet med midler fra Norsk Kulturråd. Arkivmaterialet tilgjengeliggjøres på Internett via nettsiden sceneweb.no. Sceneweb formidler kunstnerisk repertoar ved norske teater og danseorganisasjoner. Samt informasjon om kunstnerskap, produksjoner, dramatikk, spillesteder. Oversiktene/listene kan settes sammen med øvrig digitalisert kildemateriale som foto, tegninger, plakater, video, lyd, tekst.

Noen reagerer spørrende på at Stiftelsen DTS har tatt på seg et slikt nasjonalt ansvar. Dette er imidlertid vanlig praksis flere steder i Europa, noe DTS var kjent med før vi startet opp arbeidet med Sceneweb, gjennom medlemskapet i ENICPA (The European Network of Information Centres for the Performing Arts). I flere andre europeiske land er det landets teaterinstitutt som tar vare på teater- og dansearkiv. For eksempel Teaterinstituttene i Belgia, Polen, Tsjekkia, Spania, Frankrike og Tyskland. Grunnen til dette er at på teaterinstituttene har de spesialkompetanse på feltet og de arbeider i dialog med kunstnere, kompanier og institusjoner. Slik er kompetanse- og arbeidssituasjonen i Danse- og teatersentrum også.

Med Sceneweb bruker DTS ny teknologi til å bevare og formidle kulturarv – noe som er helt i tråd med digitaliseringsmeldingen *Meld.St 7 (2012-2013) Arkiv*. DTS har møtt motstand i bransjen pga dette arbeidet, og da først og fremst pga bruken av ”ukjente” metoder og virkemidler; teknologien. Det dreier seg om engstelse for tapt trafikk til egne hjemmesider, engstelse for opphavsrettslig materiale, engstelse for misbruk av materiale. Teknologiangsten har vært til hinder for forståelsen for fordelene og potensialet med et slikt

felles digitalt arkiv. Scenekunstbransjens egne aktører har også hovedfokus på de produksjonene de arbeider med her og nå, ikke hva de gjorde i fjor eller for tjue år siden.

Vi ber nå Kulturdepartementet om å se det presserende behovet for å gjøre noe grundig med arkivsituasjonen på scenekunstheltet. At scenekunstbransjen selv ikke har fokus på arkiv bør ikke stoppe Kulturdepartementets satsing på dette digitaliserings-, arkiv- og formidlingsarbeidet. Sceneweb kan dekke noen behov; organisering, lagring og tilgjengeliggjøring av digitalt materiale. Det fysiske arkivmaterialet må en annen institusjon ta seg av. Her kan forskjellige aktører gå inn i samarbeidsmodeller, for eksempel lignende den DTS/Sceneweb har med Nasjonalbiblioteket og Danseinformasjonen i dag.

- Danse- og teatersentrum mener at kulturpolitikken etter 2014 bør inneholde en tydelig satsing på bevaring av teater- og dansearkiv, og digitalisering og formidling av disse. Samt forbedring av mulighetene for andre aktører, enn museums- og arkivorganisasjoner, til å ta ansvar for disse arkivene.

Med vennlig hilsen
Danse- og teatersentrum

Vidar Sandem
Styreleder
leder

Tove Bratten
Daglig leder